

Helsinki 11.6.2009

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@mintc.fi
cc: viestintapalvelut@lvm.fi

Lausunto Yleisradio Oy:n julkista palvelua ja rahoitusta selvittävän työryhmän ehdotuksista

Viestinnän Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Yleisradio Oy:n (jäljempänä Yleisradio) julkista palvelua ja rahoitusta selvittäneen parlamentaarisen työryhmän loppuraportista ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Pääviestit

- 1. Julkisen palvelun määritelmää on selkeytettävä.** Työryhmän ehdottamat muutokset nykyiseen "täyden palvelun" määrittelyyn ovat lähinnä kosmeettisia. Julkiselta palvelulta on edellytettävä reilua kilpailua ja viestinnän moniarvoisuuden edistämistä. Määritelmästä olisi käytävä ilmi julkisen yleisradiopalvelun yhteiskunnallinen perusta ja arvopohja sekä palvelun kaupallisesta toiminnasta poikkeava rooli. Lisäksi määritelmän olisi hyvä olla linjassa EU-oikeuden kanssa ja tarjota riittävät arviointikriteerit julkisen palvelun ohjaukselle ja valvonnalle.

Viestinnän Keskusliitto ehdottaa jäljempänä lausunnossaan määritelmää, joka täyttää nämä vaatimukset ja tarjoaa samalla riittävästi joustavuutta Yleisradion toiminnan kehittämiseen.

- 2. Julkista palvelua ohjaamaan ja valvomaan tarvitaan Yleisradiosta riippumaton elin.** Työryhmän ehdottama malli, joka pohjaa yhtiön valvontaan sen oman toimielimen toimesta ja yhtiön toimitusjohtajan esittelystä, ei yksinkertaisesti ole uskottava. Julkista palvelua on arvioitava paitsi yleisen edun, myös palvelun markkinavaikutusten kannalta. Tällainen arviointi edellyttää täyttä riippumattomuutta.

Valvovan elimen tulisi olla rakenteeltaan kevyt asiantuntijaelin. Sen tehokas toiminta edellyttää yhteiskunnallisen osaamisen lisäksi syvällistä medialiiketoiminnan ymmärtämistä sekä vahvaa taloudellista ja kilpailuoikeudellista asiantuntemusta.

- 3. Paras rahoitusvaihtoehto Yleisradiolle on valtion budjetista tapahtuva rahoitus.** Myös muut yhteiskunnan julkiset palvelut rahoitetaan budjettivaroin. Kun Yleisradio on eduskunnan alainen yhtiö, johdonmukaista olisi, että eduskunta päättäisi myös sen rahoituksesta. Eduskunta on poliittisesti valtioneuvostoa laajapohjaisempi elin, joten päätösvallan siirtäminen eduskunnalle korostaisi Yleisradion riippumattomuutta.

Työryhmän ehdottamaan mediamaksuun liittyy useita ongelmia. Maksu ei ota huomioon kansalaisten maksukykyä ja kohtelee erilaisia asuntokuntia eriarvoisesti. Jos maksumalliin kuitenkin jatkovalmistelussa päädytään, maksun harhaanjohtava nimi pitää muuttaa, esimerkiksi Yleisradio-maksuksi. Maksuvelvollisuuden perusoikeudelliset ulottuvuudet on myös selvitettävä.

1 Julkisen palvelun määrittely selkeämmäksi

Työryhmän ehdotus:

Nykyisen täyden palvelun televisio- ja radio-ohjelmiston sijasta työryhmä esittää Yleisradion velvoitteeksi tuoda monipuolinen ja kattava ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Palveluja voitaisiin tarjota yleisissä televerkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti. Uudeksi erityistehtäväksi yhtiölle ehdotetaan ohjelma-aineiston säilytysvelvoitetta ja painotetaan lastenohjelmien ohella nuoret ikäryhmät tavoittavaa ohjelmatarjontaa.

1.1 Julkisen yleisradiopalvelun oikeutus

Julkisen palvelun tehtävää määriteltäessä on kysyttävä, mikä on se painava yhteiskunnallinen tarve, minkä tyydyttämiseksi on oikeutettua kerätä kansalaisilta varoja julkisen palvelun yleisradiotoimintaan. Tähän peruskysymykseen työryhmä ei esityksessään ole vastannut.

Työryhmä on selostanut voimassa olevan lain sisältöä, käynyt valikoidusti läpi eräiden muiden maiden lainsäädäntöä ja kuvannut Yleisradion ohjelmatarjontaa. Lopulta työryhmä on tyytynyt toteamaan, että julkisen palvelun määritelmä on edelleenkin pääosin tarkoituksenmukainen ja ehdottanut vähäistä hienosäätöä voimassa olevaan lakiin.

Työryhmän tärkein julkisen palvelun tehtävään liittyvä huomio löytyy ikään kuin sivuhuomautuksena raportin johdannosta. Siinä todetaan, että sananvapauden turvaamisen lisäksi julkisella palvelulla on vakiintuneesti pyritty turvaamaan jokaisen oikeus saada tietoa, nauttia sivistyksestä ja kulttuurista sekä kehittää itseään. Tämä toteamus on raportin painavinta antia Yleisradion tehtävämäärittelyn kannalta, sillä siinä korostuu kansalaisen asema demokraattisen yhteiskunnan aktiivisena toimijana.

Viestinnän Keskusliiton mielestä Yleisradion tehtävä on kirjattava lakiin julkisen yleisradiopalvelun yhteiskunnallisesta perusteesta käsin. Julkisen palvelun ydinajatus on taata kaikille kansalaisille mahdollisuus vastaanottaa moniarvoista ja laadukasta viestintää, jotta he voivat muodostaa itsenäisesti omat mielipiteensä ja osallistua demokraattiseen päätöksentekoon. Julkinen palvelu ei ole itseisarvo, vaan väline tämän yhteiskunnallisen tavoitteen saavuttamiseksi.

1.2 Julkisen palvelun ja kaupallisen toiminnan erilaiset roolit

Kaupalliset mediayritykset monipuolistavat omalla toiminnallaan viestintäkenttää ja tarjoavat laadukkaita, monipuolisia ja viihdyttäviä viestintäpalveluita. Toiminnan peruslähtökohta ja luonne ovat kuitenkin erilaiset kuin julkisessa palvelussa.

Kaupallinen toiminta tähtää ansaintaan ja pohjautuu sen tarjoamiseen, mitä asiakkaat haluavat. Julkinen palvelu ei tähtää ansaintaan, vaan sen tavoitteena on tarjota, mitä kansalaiset demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä tarvitsevat.

Kumpaakin palvelua tarvitaan ja kummallakin palvelulla on oma, toisiaan täydentävä roolinsa. Roolit on tärkeää pitää erillään, mikä edellyttää julkisen palvelun tehtävän määrittelyltä mahdollisimman suurta selkeyttä. Työryhmän esitys ei tässä suhteessa ole tyydyttävä.

”Monipuolisia ja kattavia” ohjelmistoja tarjoavat sekä julkinen että yksityinen sektori. Näille elementeille pohjautuva julkisen palvelun määritelmä ei riittävästi erottele yksityisen ja julkisen yleisradiotoiminnan rooleja toisistaan.

Työryhmän ehdottamat kriteerit ovat myös liian väljiä ja epämääräisiä ohjaamaan julkisen palvelun resurssien käyttöä. Pelkällä resurssien määrällä ei ole mahdollista ohjata toimintaa tyydyttävästi. Se heikkous, mikä nykyiseen täyden palvelun määritelmään tässä suhteessa sisältyy, säilyy työryhmän ehdotuksessa entisellään. Tarvitaan siis ehdotettua selkeämpää julkisen palvelun tehtävän määrittelyä.

1.3 Reilu kilpailu tavoitteeksi

Yleisradion tehtävänä on sekä voimassa olevan lain että työryhmän ehdotuksen mukaan tarjota ohjelmistoja ”jokaiselle”. Myös liiketaloudelliselta pohjalta toimivat viestintäyritykset palvelevat kaikkia suomalaisia ja Suomessa asuvia henkilöitä. Julkinen toimija ja yksityiset, riippumattomat mediayritykset kilpailevat siis samoilla markkinoilla samoista katsojista, kuulijoista ja verkkokäyttäjistä.

Julkisen vallan tehtävänä on pitää huolta toimivasta kilpailusta. Kilpailulailla yleislakina on tässä oma roolinsa, mutta kilpailunäkökulma on tärkeää sisällyttää nimenomaisesti myös Yleisradiolakiin.

Julkisen palvelun yleisradiotoiminta ei saa vääristää kohtuuttomasti kilpailua joukkoviestinnässä. Kilpailuasetelmien epätasapaino seuraa rakenteellisesti jo Yleisradion julkisesta rahoituksesta (mihin kilpailulailla ei voida eikä sinänsä ole syytä puuttua), mutta ilmeiset toiminnalliset kohtuuttomuudet on voitava karsia julkisen palvelun tehtävämäärittelyn kautta.

Esimerkiksi Isossa-Britanniassa BBC Trust on arvioinut BBC:n suunnittelemaa paikallista nettivideopalvelua ja pitänyt sen kielteisiä kilpailuvaikutuksia kaupallisten toimijoiden kannalta liian suurina (Local Video –päätös 21.11.2008, liite 1). Saksassa puolestaan on pidetty radio- ja televisio-ohjelmien esittämistä internetissä sallittuna, koska kyse ei ollut teemaportaalista ja koska palvelun markkinavaikutukset olivat pienempiä kuin yleisölle tarjottu lisäarvo (NDR-Rundfunkratin Mediathek-tapaus, liite 2). Oleellista näissä tapauksissa on nimenomaan ollut toiminnan markkinavaikutusten arviointi, joka ei ole perustunut yleiseen kilpailulainsäädäntöön, vaan julkisen palvelun yleisradiotoimintaa koskevaan erityissäätelyyn.

Viestinnän Keskusliiton mielestä ei ole mitään estettä sille, että Yleisradio hyödyntää internetiä julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmistojen välityskanavana, mukaan lukien YLE Areena ja Elävä arkisto –tyyppiset palvelut. Yleisradio ei kuitenkaan mielestämme saa tuottaa verkkoon sellaisia palveluita, jotka eivät lainkaan liity televisio- ja radio-ohjelmistoihin. Kun kysymys on julkisesta yleisradiopalvelusta, on pysyttävä yleisradiotoiminnassa eikä laajennettava sitä muihin medioihin.

Valtion omistaman, poliitikkojen hallinnoiman ja julkisin varoin rahoitetun Yleisradion tehtävänä ei voi olla kilpailu aikakauslehtien, sanomalehtien tai kirjankustantajien kanssa. Kansalaisten mediatarjonnassa ei tällä kohden ole puutetta, joka pitäisi korjata julkisin varoin.

1.4 Viestinnän moniarvoisuus osaksi julkista palvelua

Viestinnän moniarvoisuuden edistäminen pitää mielestämme kirjata osaksi Yleisradion julkisen palvelun tehtävän määritelmää.

Jos julkisen palvelun tehtävämäärittely ei ota huomioon viestinnän moniarvoisuutta, Yleisradio voi laajentaa toimintaansa riippumattoman median elintilaa kaventavalla tavalla. Yksityisten verkkopalvelujen kuihtuessa tai jäädessä kokonaan syntymättä uhka viestinnän moniarvoisuudelle on ilmeinen. Erityisen riskialttiiksi joutuu maakunnallinen ja paikallinen sanomalehdistö ja lehtien verkkopalvelut, joiden on mahdollista kilpailla Yleisradion uutisresurssien kanssa.

Kuten edellä on todettu, julkisen palvelun peruslähtökohtana on varmistaa kansalaisten oikeus vastaanottaa moniarvoista viestintää. Tämä lähtökohta pitää vahvistaa lain tasolla, jotta se ohjaa julkisen palvelun toteuttamista oikeaan suuntaan.

Viestinnän moniarvoisuutta on painotettu myös julkista yleisradiopalvelua koskevassa Amsterdamin pöytäkirjassa ja sitä tulkitsevassa komission tiedonannossa. Myös hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus tukee viestinnän moniarvoisuutta.

1.5 Määritelmä linjaan EU-oikeuden kanssa

EU:ssa julkisen palvelun arvopohja on kiteytetty Amsterdamin pöytäkirjaan. Sen mukaan julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus. Esitämme nämä kriteerit kirjattavaksi Yleisradion tehtävämäärittelyyn työryhmän ehdottoman ”monipuolisen ja kattavan” televisio- ja radio-ohjelmiston tarjoamisen sijasta.

Amsterdamin pöytäkirjassa on erityisesti korostettu myös kilpailunäkökohtia, kun pöytäkirjan mukaan jäsenvaltiot saavat rahoittaa julkista yleisradiotoimintaa vain siinä määrin kuin rahoitus ei vaikuta yhteisön kauppaa- ja kilpailuolosuhteisiin sellaisessa laajuudessa, että se olisi yleisen edun vastaista.

Komission tiedonantoluonnoksessa valtioneuvostojen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan todetaan mm. seuraavaa:

Jotta yleisradioyhtiöiden keskeinen asema voidaan taata uudessa digitaalisessa toimintaympäristössä, ne voivat käyttää valtioneuvostoa tarjotakseen audiovisuaalisia palveluja sekä suuren yleisön että erikoisalojen tarpeisiin suunnattujen uusien jakelukanavien kautta edellyttäen, että ne vastaavat samoihin demokraattisiin, sosiaalisiin ja kulttuuritarpeisiin kyseisessä yhteiskunnassa eivätkä aiheuta markkinoilla suhteettomia vaikutuksia, jotka eivät ole tarpeen julkisen palveluntehtävän täyttämiseksi.

Amsterdamin sopimuksen kriteerien kirjaamisella Yleisradiolakiin päätösvalta julkisen palvelun rajaamisessa säilyisi kansallisella tasolla ja määritelmä olisi linjassa EU:n oikeuden kanssa. Julkisen palvelun rajoja ei tarvitsisi hakea komissiolle tehtävällä kantelulla, kuten nyt STT-tapauksessa on jouduttu tekemään.

1.6 Säännösehdotus julkisen palvelun tehtävästä

Voimassa oleva Yleisradiolain 7 §:n 1 momentti tulisi edellä esiin tuoduilla perusteilla muotoilla siten, että säännös ottaa huomioon julkisen palvelun peruslähtökohdat, on yhteensopiva EU-oikeuden kanssa ja on nykyistä selkeämpi, mitä toimiva valvonta edellyttää. Säännös on kuitenkin samalla kirjattava riittävän yleisluontoiseksi ja joustavaksi turvaamaan Yleisradion vapaus hoitaa perustehtäväänsä.

Yleisradiolain nykyinen julkisen palvelun määrittely on onnistunut niiltä osin, kuin Yleisradion keskeiset erityistehtävät on lueteltu Yleisradion 7 §:n 2 momentissa. Kaikki säännöksessä mainitut tehtävät toteuttavat julkisen palvelun ydinajatusta. Kannatamme työryhmän tavoin tämän säännöksen säilyttämistä.

Työryhmän ehdottamat uudet erityisvelvoitteet - ohjelma-aineiston säilyttäminen ja ohjelmatarjonta nuorille - kuuluvat myös luontevasti julkisen palvelun alueelle, kunhan ne pysyvät 1 momentissa määriteltävän julkisen palvelun tehtävän rajoissa.

Lapsille ja nuorille suunnattavien palvelujen osalta kiinnitämme huomiota opetusministeriön aloitteesta käytyihin toimialakeskusteluihin luovien sisältöjen sähköisen kaupankäynnin edistämisestä (Arne Wessbergin raportti: Toimialakeskustelut syys-lokakuussa 2008, opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:30). Keskustelujen puheenjohtajan mukaan ”toimialoilta löytyy selvästi halukkuutta investoida luovilla sisällöillä käytävään sähköiseen kauppaan ja kehittää luovien sisältöjen tarjontaa, jos edellytykset kannattavalle liiketoiminnalle ovat olemassa”. Jos Yleisradio panostaa vahvasti ilmaisiin verkkopalveluihin käyttäen perusteena nuorten palvelutarjontaa, kannattavan liiketoiminnan mahdollisuudet heikkenevät olennaisesti yksityisellä sektorilla.

Uusi julkisen palvelun tehtävää koskeva Yleisradiolain 7 §:n 1 momentti voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti (muutokset kursivoitu):

Voimassa oleva laki	Viestinnän Keskusliiton ehdotus
7 §	7 §
Julkinen palvelu	Julkinen palvelu
Yhtiön tehtävänä on tuoda täyden palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkiseen palveluun liittyviä sisältöpalveluja voidaan tarjota kaikissa televerkoissa	Yhtiön tehtävänä on tuoda <i>viestinnän moniarvoisuutta edistävä ja yhteiskunnan demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita tyydyttävä julkisen</i> palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita <i>vastaavia julkisen palvelun ohjelmistoon</i> liittyviä

	sisältöpalveluja voidaan tarjota kaikissa televerkoissa <i>edellyttäen, ettei tarjonta vääristä kilpailua joukkoviestinnässä yleisen edun vastaisesti.</i>

2 Julkisen palvelun arviointi riippumattomaksi

Työryhmän ehdotus:

Yleisradion hallintoneuvosto valvoisi julkisen palvelun tehtävien täyttämistä ja asettaisi tehtävien yleiset sisällölliset ja määrälliset tavoitteet. Hallintoneuvosto arvioisi merkittävät uudet palvelut ja toiminnot julkisen palvelun tehtävän kannalta. Lisäksi hallintoneuvosto valvoisi varojen läpinäkyvää ja tehokasta käyttöä, alihinnoittelun ja ristikkäistukien välttämistä ja tarvittavia kirjanpidollisia eriyttämisiä. Kertomuksensa eduskunnalle hallintoneuvosto antaisi vuosittain nykyisen joka toisen vuoden sijasta.

Kuten julkisen palvelun tehtävämäärittelyn, myös sen ohjauksen ja valvonnan suhteen työryhmä on tyytynyt varsin vaatimattomiin muutosehdotuksiin. Digitalisoinnin mukanaan tuoma rakenteellinen murros viestintäalalla on kiristänyt kilpailua niin merkittävästi, että rohkeampi uusi ajattelu on välttämätöntä. Julkisen palvelun arvioinnin järjestäminen on tehtävä kokonaan toiselta pohjalta.

Yleisradion hallintoneuvoston asettaa eduskunta ja hallintoneuvosto koostuu yhteiskunnallisten asioiden erityisosajista – poliitikoista. Julkisen palvelun tehtävä pohjautuu nimenomaan kansalaisten demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen ja tältä kannalta poliittisen asiantuntemuksen käyttö on ymmärrettävää silloin, kun arvioidaan Yleisradion onnistumista tehtävässään.

Yleisradion toiminnan markkinavaikutusten arviointiin hallintoneuvostopohjainen malli ei sen sijaan sovellu lainkaan. Julkisen palvelun vaikutukset kilpailuun ovat konvergoituvassa ja radikaalisti muuttuvassa viestintämaisemassa paljon voimakkaammat kuin aiemmin. Jos Yleisradio laajentaa online-toimintojaan voimakkaasti, se voi syrjäyttää esimerkiksi sanomalehdistön alueelliset verkkopalvelut tai aikakauslehtien temaattiset verkkoportaalit.

Nykyisillä mediamarkkinoilla on täysin mahdollon ajatus, että julkisen palvelun yhtiön oma toimielin valvoisi yhtiön toiminnan markkinavaikutuksia ja vielä yhtiön toimitusjohtajan esittelystä. Hallintoneuvostopohjainen valvontamalli on tässä suhteessa täysin epäuskottava emmekä pidä sitä toteuttamiskelpoisena.

Viestinnän Keskusliiton mielestä Yleisradiolakiin tarvitaan säännökset yhtiöstä riippumattomasta ulkopuolisesta elimestä, joka tekee ratkaisut siitä, mitkä toiminnot kuuluvat julkisen palvelun tehtävään ja mitkä eivät. Yhteiskunnallisen osaamisen ohella tehtävässä tarvitaan syvällistä medialiiiketoiminnan ymmärtämistä sekä vahvaa taloudellista ja kilpailuoikeudellista asiantuntemusta.

Komission tuoreimmassa tiedonantoluonnoksessa valtiontukisäännösten soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan korostetaan valvonnan voinevan olla tehokasta vain silloin, kun siitä vastaa taho, joka on tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta, jolla on toimivalta ja riittävät valmiudet ja resurssit säännölliseen valvontaan ja joka voi määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä, jos julkisen palvelun veloitteiden noudattaminen sitä edellyttää.

Liiton mielestä julkisen palvelun ohjauksessa ja valvonnassa on olennaista, että

- julkisen palvelun toimintaa arvioidaan sekä yleisen edun että markkinavaikutusten kannalta
- arvioinnin suorittaa puolueeton ja riippumaton elin
- kilpailuviranomainen osallistuu arviointiin
- arviointiprosessi on avoin ja että
- viestintämarkkinoilla toimivien yritysten edustajilla on oikeus riittävän aikaisessa vaiheessa esittää näkemyksensä julkisen palvelun sisällöstä.

Arviointijärjestelmä voidaan organisoida monella tavalla. Selvittämisen arvoisia malleja löytyy esimerkiksi Isosta-Britanniasta ja Saksasta. Rakenteeltaan kevyt asiantuntijaelin olisi mielestämme tavoiteltava.

3 Rahoitus

Työryhmän ehdotus:

Yleisradion julkinen palvelu rahoitettaisiin ns. mediamaksulla. Työryhmä perustelee maksumallia julkisen palvelun ja sen käyttäjän välisen yleisösuhteen säilyttämällä ja julkisen palvelun riippumattomuuden takaamisella. Maksuvelvollisia olisivat asuntokunnat sekä yritykset ja yhteisöt, joiden liikevaihto on yli 400 000 euroa. Asuntokunnan maksu olisi suuruudeltaan noin 175 euroa ja yritysten ja yhteisöjen maksu noin 522 euroa. Mediamaksu otettaisiin käyttöön vuoden 2011 alusta.

Viestinnän Keskusliitto yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että julkista yleisradiopalvelua ei pidä pohjata mainosrahoitukseen. Suomen kaltaisilla pienillä mainosmarkkinoilla julkisen palvelun mainosrahoitus olisi tuhoisa vaihtoehto kaupallisten viestintäyritysten kannalta. Julkisen ja kaupallisen palvelun roolit on syytä pitää erillään myös rahoitusmuodon suhteen.

Työryhmä arvioi kuluvan vuoden televisiomaksukertymäksi noin 424 miljoonaa euroa ja ehdottaa uuden mediamaksun laskemista huomattavasti suuremman, noin 450 miljoonan euron maksukertymän pohjalta. Ottaen huomioon Yleisradion suunnitelmat kehittää mm. alueellisia verkkopalveluja ja siitä aiheutuvat markkinavaikutukset erityisesti lehtien verkkopalveluihin, Viestinnän Keskusliitto vastustaa rahoituksen lisäämistä.

3.1 Maksumalli

Työryhmän ehdottama uusi veronluonteinen maksu ei liiton mielestä ole paras vaihtoehto julkisen yleisradiopalvelun rahoittamiseen. Yleisösuhteen säilyttäminen vaikuttaa keinotekoiselta perusteelta maksumallille. Yleisradion televisio- ja radio-ohjelmilla on yleisönsä rahoitusmallista riippumatta. Yleisösuhte muodostuu ohjelmiston, ei rahoituksen kautta. Maksun joutuvat maksamaan myös ne, jotka eivät katso Yleisradion ohjelmia. Yleisösuhteesta ei näiltä osin voida lainkaan puhua.

Tasasuuruisena maksu ei ota huomioon kansalaisten maksukykyä, mikä on myös nykyisen televisiomaksun heikkous. Uuden mediamaksun asuntokuntaehtaisuus puolestaan asettaa yhden henkilön talouden eriarvoiseen asemaan kahden tai useamman henkilön muodostamaan asuntokuntaan verrattuna. Asunto- tai kiinteistöosaakeyhtiömuotoinen asumismuoto toisi asukkaille lisämaksurasitteen, kun asuntokunta joutuisi oman maksunsa lisäksi osallistumaan vastikkeellaan myös asuntoyhtiönsä maksuun.

Jos maksumalliin kuitenkin jatkovalmistelussa päädytään, maksun nimi pitää muuttua. Mediamaksu on harhaanjohtava nimi, koska se antaa ymmärtää maksuvaroja käytettävän kaikenlaisen median rahoittamiseen, mukaan lukien kaupallinen viestintä. Kuvaava ja napakka nimike olisi esimerkiksi Yleisradio-maksu, sillä se kertoo mistä on kysymys: Yleisradion toiminnan rahoittamisesta.

Maksumalli edellyttää myös perusoikeudellisen arvioinnin tekemistä julkisen palvelun tehtävän ja palvelun käyttämisestä riippumattoman veronluonteisen maksun välisestä suhteesta.

3.2 Rahoitus valtion budjetista

Budjettirahoitus on mielestämme Yleisradion rahoitukselle paras vaihtoehto, sillä se korostaa Yleisradion toiminnan luonnetta julkisena palveluna. Myös muut yhteiskunnan julkiset palvelut rahoitetaan budjettivaroin.

Kun Yleisradio on eduskunnan alainen valtionyhtiö, johdonmukaista olisi, että eduskunta myös päättäisi sen rahoituksesta.

Työryhmän raportissaan mainitsema ”perinteinen arvio valtion talousarviosta tapahtuvan rahoituksen haitallisesta vaikutuksesta Yleisradion riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen tiedotusvälineenä” on aikansa elänyt. Jos rahoituksesta päättää valtioneuvostoa poliittisesti laajapohjaisempi, myös opposition käsittävä eduskunta, kuinka tämä vaikuttaisi kielteisesti Yleisradion riippumattomuuteen? Vaikutuksenhan pitäisi kaiken järjen mukaan olla päinvastainen.

Laki sananvapaudesta joukkoviestinnässä takaa kaikille joukkoviestimille toimituksellisen itsenäisyyden, rahoituspohjasta riippumatta. Päätösvalta ohjelmistojen ja julkaisujen sisällöstä kuuluu yksinomaan vastaavalle toimittajalle, ei omistajille. Yleisradion toimituksellista integriteettiä on haluttaessa mahdollista tukea myös esimerkiksi valtion ja yhtiön välisellä sopimusjärjestelyllä taikka erityissäännöksellä Yleisradiolaissa.

4 Tasapuolisuutta jatkovalmisteluun

Viestinnän Keskusliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että työryhmässä ja sen sihteeristössä on ollut vahva edustus Yleisradio Oy:n entisistä toimihenkilöistä ja hallintoneuvostosta. Vaikka tätä kautta työhön on saatu asiantuntemusta yhtiön perinteisestä toiminnasta, samalla herää väistämättä kysymys selvitystyön tasapuolisuudesta suhteessa viestintämarkkinoiden muihin toimijoihin.

Asetelma on julkisen palvelun yhtiön kilpailijoiden kannalta erityisen epätasapainoinen, kun otetaan huomioon työryhmän parlamentaarinen koostumus. Vaatii suurta poliittista rohkeutta esitellä eduskunnalle parlamentaarisen työryhmän linjauksista poikkeava esitys, vaikka sille lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella olisikin pitävät perusteet.

Valtiovallan tehtävänä on varmistaa suotuisa oikeudellinen toimintaympäristö ja tasapuoliset kilpailuedellytykset kaikille yrityksille. Valtionyhtiöitä ei saa suosia muiden yritysten kustannuksella.

Liitto toivoo, että työryhmän loppuraportissa tehdyistä ehdotuksista käydään avoin yhteiskunnallinen keskustelu ja että suomalaisessa viestintämaisemassa toimivien kaupallisten yritysten näkemykset otetaan jatkovalmistelussa aidosti huomioon. Tämä on välttämätöntä moniarvoisen viestinnän ja reilun kilpailun varmistamiseksi.

Lainuudistukselle kaavailtu aikataulu on tarpeettoman tiukka ottaen huomioon asian yhteiskunnallinen merkitys. Vuoden 2011 kevään eduskuntavaalit tarjoavat hyvän tilaisuuden käydä poliittista keskustelua julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta ja sen rahoituksesta. Tätä mahdollisuutta ei pidä jättää käyttämättä eikä myöskään tinkiä huolellisesta lainvalmistelusta. Rauhallisemmalla aikataululla myös komission valmisteilla oleva tiedonanto valtioneuvoston päätösten soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon.

Viestinnän Keskusliitto ry

Håkan Gabrielsson
toimitusjohtaja

Viestinnän Keskusliitto on joukkoviestintäalan ja graafisen teollisuuden kattojärjestö, joka edistää toimialan yleisiä toimintaedellytyksiä tavoitteenaan turvata monipuoliset viestintäpalvelut suomalaisille. Viestinnän Keskusliitto edustaa noin 800 yritystä ja yhteisöä, jotka työllistävät noin 25.000 henkilöä. Edustettujen yritysten osuus joukkoviestintämarkkinoista on noin 80 %. Keskusliiton jäseniä ovat Aikakauslehtien Liitto, Graafinen Teollisuus, Sanomalehtien Liitto, Suomen Kustannusyhdistys, Suomen Radioiden Liitto ja Suomen Televisioiden Liitto.

Lisätietoja lausuntoon liittyen antavat tarvittaessa:

Håkan Gabrielsson
toimitusjohtaja
hakan.gabrielsson@vkl.fi
puhelin 09 2287 7304
matkapuhelin 050 558 1048

Satu Kangas
johtaja, lakiasiat ja viestintäpolitiikka
satu.kangas@vkl.fi
puhelin 09 2287 7305
matkapuhelin 050 433 7250

LIITTEET:

1. BBC Trust: Local Video, Public Value Test provisional conclusions, 21 November 2008
2. Norddeutscher Rundfunk, der Rundfunkrat, Abschliessende Beratung und Beschluss über das Angebot der NDR Mediathek, 27. März 2009